

КОЛОРИМЕТРИЧНИЙ ХЕМОСЕНСОР ДЛЯ ДЕТЕКЦІЇ КАТІОНІВ РТУТІ (II)

Говор І. В., Свояков Р. П., Кулик О. Г.

Державна наукова установа «НТК «Інститут монокристалів» НАН України»,

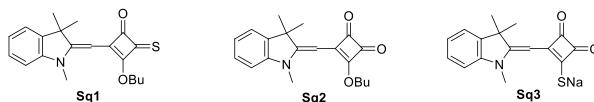
Харків, Україна

kulyk@isc.kh.ua

Бурхливий розвиток промисловості, сільського господарства та гірничодобувної галузі призводить до забруднення довкілля важкими металами, серед яких ртуть є одним з найбільш токсичних та небезпечних. Завдяки високій спорідненості ртуті до SH-груп амінокислот протеїнів та ферментів, вона здатна накопичуватися у живому організмі та завдавати невідправної шкоди усім його метаболічним процесам. Саме тому рівень вмісту ртуті має обов'язково контролюватись.

Мета нашої роботи полягала у пошуку та дослідженні нових, чутливих до присутності катіонів ртуті, хемосенсорів на основі скварайнових барвників.

Спираючись на літературні дані, ми обрали три перспективні семіскварайнові барвники **Sq1–Sq3** для вивчення їхніх хемосенсорних властивостей.

Серед досліджених барвників лише скварайн **Sq1** продемонстрував чутливість до присутності катіонів ртуті. Так, при додаванні до розчину барвника **Sq1** ($c = 3$ мкМ) у метанолі стандартного розчину Hg^{2+} ($c = 5$ мкМ), стабілізованого 1 М азотною кислотою, спостерігався гіпсохромний зсув максимуму поглинання з 497 нм до 440 нм, що супроводжувався зміною кольору розчину з оранжевого на жовтий. Для визначення робочого діапазону сенсора ми провели фотометричне титрування розчину барвника **Sq1** ($c = 3$ мкМ) розчинами з концентрацією іонів Hg^{2+} від 0 мкМ до 15 мкМ (Рис. 1).

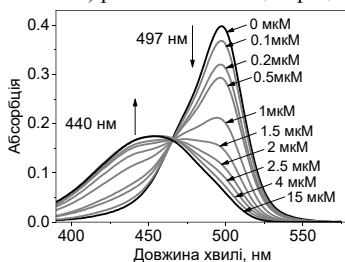

Рис. 1. Фотометричне титрування барвника **Sq1** ($c = 3$ мкМ) іонами Hg^{2+} (0 мкМ–15 мкМ)

Як видно з Рис. 1, при збільшенні концентрації іонів Hg^{2+} у розчині інтенсивність смуги поглинання вільного барвника **Sq1** при 497 нм зменшується, тоді як при 440 нм з'являється та зростає нова смуга. Це пов'язано з утворенням комплексу барвника **Sq1** з іонами Hg^{2+} . Починаючи з певної концентрації іонів ртуті ($c = 4$ мкМ) у розчині, барвник **Sq1** майже повністю знаходиться у комплексі, про що свідчить зникнення смуги при 497 нм та відсутність суттєвих змін інтенсивності смуги при 440 нм при подальшому збільшенні концентрації іонів Hg^{2+} . При додаванні 2 мкМ розчину іонів ртуті відбувається також швидка зміна забарвлення розчину барвника з оранжевого на жовтий. У діапазоні концентрацій Hg^{2+} 0.1–1.5 мкМ спостерігається лінійність зміни оптичної густини барвника від концентрації іонів Hg^{2+} , тому він може використовуватись також для кількісного визначення іонів ртуті.

При додаванні до розчину барвника **Sq1** ($c = 3$ мкМ) розчинів інших катіонів металів, зокрема Pb^{2+} або Cd^{2+} ($c = 5$ мкМ), ми не спостерігали жодних змін у спектрах поглинання, що свідчить про селективність **Sq1** саме до катіонів ртуті. Отже, барвник **Sq1** може бути використаний не тільки для кількісного визначення концентрації іонів Hg^{2+} , але і як металохромний індикатор на наявність іонів ртуті у розчині.